

9e JAARGANG
NUMMER 8
SEPTEMBER 1973

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT +
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF. +
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF +
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN +
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER +
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE- +
+ GRIP. +
+++++

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd
aan de problemen
van de zelfstandige
arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE
bijdragen

Red. en am.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam-W.
Postgiro 307695

E E N V E R N I E T I G E N D E S L A G T E G E N D E T R O T Z K I S T I S C H E M Y T H E N

Waarvan in het hier volgende opstel sprake zal zijn, is iets totaal anders dan sommigen wellicht op het eerste gezicht en afgaande op de titel zouden kunnen veronderstellen. Wie oud genoeg is om aan de jaren '30 nog een levendige herinnering te bewaren, die weet wel, dat er destijds zowat alle dagen "vernietigende slagen tegen Trotzki of tegen de trotskistische mythen" werden geleverd. Zij eindigden onveranderlijk op de ene of op de andere manier: Binnen de Russische grenzen was het vaste prik, dat er aan het slot een gerechtelijke komedie werd opgevoerd. Daarna knalden dan de geweren van het executiepeloton. Buiten Rusland ontbrak die laatste lugubere nijzonderheid. Voor zover er dáár althans geen door het Kremlin uitgezonden sluipmoordenaars op het toneel verschenen, eindigde de show niet als een tragedie, maar als een klucht: de klucht van het zoveelste royement van het zoveelste vooraanstaande partijlid.

Waarmee men hier te doen had was het onmiskenbare streven om onverwachte of ongewenste gebeurtenissen n i e t aan maatschappelijke verhoudingen of ontwikkelingsprocessen toe te schrijven, maar aan het optreden of aan de geestelijke invloed van p e r s o n e n . Geheel parallel daarmee liep natuurlijk het streven om gewenste ontwikkelingen aan andere personen toe te schrijven. Wat dat betreft echter verschilden de tegen elkaar te veldtrekkenden nauwelijks van elkaar. Dat deze zich van geuniformeerde en goed bewapende beambten der GPOe bedienden, de anderen van het geschreven woord, was iets dat als vanzelf uit de machtsverhoudingen voortvloeide. Geen der strijdenden echter peinsde er over die machtsverhoudingen aan de sociale ontwikkeling toe te schrijven. Nog minder waren zij geneigd om te erkennen, dat die sociale ontwikkeling de éne mythe waaraan zij beiden krampachtig vasthielden - de mythe dat Rusland een "arbeidersstaat" zou zijn en dat de bolsjewistische oktoberrevolutie van 1917 de weg naar het socialisme zou hebben gebaand - tot niets anders dan een aanfluiting maakte. Terwijl Stalin er voortdurend op uit was om alles wat de bolsjewistische mythe maar enigszins dreigde te ontluisteren aan de "kontra-revolutionaire prak-

tijken" der Trotskisten te wijten, werden omgekeerd Trotski en zijn discipelen niet moe om dat soort ontluisteringen op rekening te stellen van Stalin's "bonapartisme". Sprak de een over "het verraad en de misdaden der Trotskisten", de ander schreef over "de misdaden van Stalin" en over de "verraden revolutie". Aan de bolsjewistische mythe werd bij dat alles niet getornd.

Daaraan wél te tornen is de verdienste van het jongste boek over de figuur van Trotski, dat zojuist - in het Duits - bij het Karin Kramer Verlag in Berlijn verschenen is. De schrijver ervan is Willy Huhn, een man, die tegen het einde van de zestiger jaren in Berlin-Wannsee overleed aan een ziekte, die reeds geruime tijd langzaam zijn beste krachten sloopte. Hij stond op het moment dat hij stierf al geruime tijd zéér dicht bij onze opvattingen en hij had daarvan op het einde van de jaren '40 onder andere blijk gegeven in een aantal - in het blad "Pro en Contra" gepubliceerde - beschouwingen over de rol van de raden in de Duitse revolutie. Zijn onverbloemde vijandschap jegens alle bolsjewistische aanspraken op het leiderschap over de arbeidersklasse, zijn met de onze overeenstemmende visie, dat de Russische revolutie allerm minst een socialistische was geweest en bovenal zijn genadeloze ontmaskering van de allesbehalve revolutionaire rol die in de Duitse revolutie door de toenmalige K.P.D. werd gespeeld, haalde hem op het einde van de jaren '40 de onverzoenlijke haat van de bolsjewiki op de hals. Deze slaagden er in, in de redactie van "Pro en Contra" te infiltreren en zij wisten het blad tenslotte over te nemen. Het gevolg was niet alleen, dat "Pro en Contra" met één slag een dor en onbetekenend, ten dode opgeschreven krantje werd, maar ook natuurlijk, dat Willy Huhn binnen de kortst mogelijke tijd buiten de redactie stond. In tegenstelling tot het blad stierf hij daarmee echter géén politieke dood. Wellicht juist daardoor kreeg hij de handen vrij voor dat soort onderzoekingen, waarvan zijn thans posthuum verschenen werk een van de vruchten is.

Het boek van Huhn draagt een bijzonder veelzeggende titel. Het heet namelijk: "Trotski - de mislukte Stalin". Wat die titel uitdrukt vindt de lezer inderdaad exact in de inhoud terug. Zij vormt als het ware het antwoord op een vraag, die ons in de loop der jaren in discussie- en debatvergaderingen herhaaldelijk werd gesteld: de vraag namelijk, hoe de ontwikkeling in Rusland zou zijn geweest, indien niet Stalin zich van de macht zou hebben meester gemaakt, maar indien Trotski haar zou hebben behouden. Ons antwoord luidde onveranderlijk, dat het géén of nauwelijks enig verschil zou hebben uitgemaakt. Dat is - getuige het boek dat hier besproken wordt - de mening van Willy Huhn. De bewijzen voor die stelling worden in een indrukwekkende hoeveelheid door hem opgestapeld.

Het boek van Willy Huhn 1) bestaat uit drie delen, waarin telkens het accent op een ánder aspect van Trotski's opvattingen wordt gelegd. De auteur doet dat niet zonder meer en bepaald niet in willekeurige volgorde. Hij houdt zich - met name in het eerste deel - ook bezig met de vraag waar Trotski's opvattingen vandaan komen; hij wordt - in de volgende delen - niet moede, die opvattingen te toetsen aan de Russische werkelijkheid en hij wisselt voortdurend een eenvoudige s c h i l d e r i n g van Trotski's inzichten af met een sociale analyse daarvan. Juist aan die methode dankt het boek zijn werking. Het is de scherpste ontleding van het "trotskisme", die ons ooit onder ogen is gekomen. Niet met Stalin's leugens gaat Huhn de

1) Willy Huhn, "Trotski - der gescheiterte Stalin", Karin Kramer Verlag, Berlin 1973; 140 blz., prijs 6 Mark (+ 7 gulden).

figuur van Trotzki te lijf, maar met het vlijmscherpe ontleedmes der proletarische kritiek. Met dat ontleedmes wordt niet slechts het ware karakter van het trotskisme blootgelegd, maar het ware karakter van het bolsjewisme in het algemeen.

Waar Willy Huhn eens en voor altijd mee afreken is de wijdverbreide legende, dat Trotzki de exponent zou zijn van de "heroïsche", de "radikale", de "konsekvent revolutionaire" fase der Russische omwenteling, waaraan een einde zou zijn gekomen met Stalin's "bonapartisme". Huhn toont onweerlegbaar aan, dat het "bonapartisme" niet met de Stalin-heerschappij zijn intrede heeft gedaan, maar al veel eerder en hij toont ook, dat in het bijzonder Trotzki Stalin's wegbereider is geweest. De vraag, hoe dat mogelijk is, beantwoordt Huhn door het wezen van het bolsjewisme te demonstren aan de hand van een aantal bijzonder karakteristieke uitspraken van de allerhoogste bolsjewistische leiders zelf.

Zelfs een beknopte weergave van al het door Huhn verzamelde bewijsmateriaal is binnen het kader van dit opstel een volstrekte onmogelijkheid. Waartoe wij hier slechts in staat zijn, is de blote vermelding van een aantal hoofd- en kernpunten - zo men wil: conclusies - uit zijn betoog, met weglating van alle feitenmateriaal waarop het steunt.

Huhn drijft grondig de spot met de door Trotzki tot aan zijn dood toe gehuldigde opvatting, dat Rusland, weliswaar een "ontaarde arbeidersstaat", maar niettemin een "arbeidersstaat" zou zijn op grond van de daar toegepaste "plan-economie" en het door de staat gecontroleerde bedrijfsleven. Plan-economie en staatsbedrijven, constateert Huhn terecht, hebben met socialisme niets te maken en veranderen aan de positie van het proletariaat als onderdrukte klasse niets. Wat het begrip "arbeidersstaat" betreft: het is niet meer dan puur bedrog. De bolsjewistische staat wordt daardoor gekenmerkt, dat hij een wapen is, met behulp waarvan de arbeiders van ieder spoor van zeggenschap worden beroofd.

Als Trotzki - zegt Huhn - vooral de aanwezigheid van de Stalinistische bureaucratie als het symptoom van de zogenaamde "ontaarding" beschouwt, dan ziet hij willens en wetens over het hoofd, dat die bureaucratie niet met Stalin haar intrede heeft gedaan, maar ontstond, en noodzakelijkerwijze ontstaan moest, van hetzelfde moment af, dat onafwendbaar koers gezet werd naar het staatskapitalisme. De bureaucratie - aldus Huhn - is onverbrekelijk verbonden met de in Rusland zich ontwikkelende kapitalistische maatschappijverhoudingen, de enige verhoudingen, die er zich ontplooiën konden, nadat de proletarische krachten die de Russische omwenteling verder poogden te drijven - in Kronstadt - bloedig werden onderdrukt.

Wat ook - betoogt Huhn - op verschillende tijdstippen de verschillen mogen zijn geweest tussen Trotzki en de om Lenin gegroepeerde bolsjewiki, zij - en niet minder ook hun mensjewistische tegenstanders - hadden dit gemeen, dat zij bepaald niet streefden naar een heerschappij van de arbeidersraden, doch alleen maar de arbeidersraden wilden hanteren als een instrument voor het veroveren van de macht door de partij. Huhn geeft toe, dat Trotzki in 1907, onder invloed van Rosa Luxemburg, er kortstondig een wat ander standpunt op na heeft gehouden. Maar hij is daarvan afgestapt om er nimmer meer toe terug te keren.

Willy Huhn beschouwt - net als wij - de Russische revolutie niet als een proletarische, maar als een nationaal-agrarische omwenteling, die de weg vrij maakte voor modern-kapitalistische verhoudingen. In die omwenteling namen de bolsjewiki, Trotzki inclusief, de positie in van Jacobijnen.

Maar, zegt Huhn, aan Jacobijnen was er in Rusland in 1917 geen behoefte. In Frankrijk steunden, ten tijde van de Grote Revolutie, de Jacobijnen op arme en bezitloze klassen, die zich nog niet als proletariaat hadden gekristalliseerd; in Rusland was de kristallisatie van het proletariaat al een feit. Hadden de Franse Sansculotten nog de Jacobijnen nodig, in Rusland hadden in 1917 de moderne Jacobijnen het proletariaat nodig om aan de macht te kunnen komen.

De bolsjewistische, ook door Trotzki aangehangen, these, dat het proletariaat zonder "revolutionaire partij" het kapitalisme niet omver zou kunnen werpen, verklaart Huhn in strijd met alle historische ervaring, die integendeel leert, dat revoluties niet door partijen worden gemaakt, maar integendeel door partijen juist verhinderd worden. De ervaring van de Russische revolutie vormt daarop geen uitzondering. Het is niet toevallig, dat Lenin aan de vooravond van de Russische oktober-omwenteling zijn staatskapitalistisch program ontwikkelde onder de titel: "De dreigende catastrofe en hoe moet men haar bestrijden?". Lenin en Trotzki, zegt Huhn, zagen om tien minuten voor twaalf duidelijk in, dat er om twaalf uur een revolutie van onder op zou komen, die hun partij dreigde weg te spoelen. Daarop hebben zij om vijf voor twaalf hun bolsjewistische staatsgreep gepleegd. Zij speculeerden er met succes op, dat de komende vloed aan hun partijmacht de broodnodige autoriteit zou verlenen. De bolsjewistische leuze: "Alle macht aan de raden!" wordt door Huhn ontmaskert. Wat zich daarachter blijkt te verbergen is het beginsel: "Alle macht aan de partij!".

Niets is minder waar - aldus Huhn - dan dat de staatskapitalist Trotzki de eerste en meest konsekwente bestrijder der bureaucratie zou zijn. Dat juist hij vóór ieder ander tegen de gevaren der bureaucratie zou hebben gewaarschuwd is één van de trozskistische mythen. Lang voor Trotzki zulks deed werd de bureaucratie (niet de stalinistische, maar die onder Lenin en Trotzki!) aan de kaak gesteld door de Arbeidersoppositie, die - wat Trotzki nooit gedaan heeft - het vraagstuk van de bureaucratie verbond met de vraag naar het klassekarakter van de zogenaamde Sowjetstaat. Maar voor de vlijmscherpe kritiek van de Arbeidersoppositie was Trotzki doof. Hij ontdekt het gevaar van de bureaucratie pas nadat hij de macht verloren heeft en van zijn eigen bureaucratische privileges is beroofd. Voordien wist hij niets beters te doen dan de kritiek van de Arbeidersoppositie belachelijk te maken en te betogen, dat de bureaucratie noodzakelijk was voor de "Planwirtschaft", een bewering, waarmee hij overigens nog gelijk had ook. Maar terwijl het voor Trotzki om de plan-economie ging, ging het de Arbeidersoppositie om de bevrijding van het proletariaat en om socialisme.

Niet Stalin, zo toont Huhn aan, maar Trotzki is het geweest, die op Russische bodem concentratiekampen heeft geïntroduceerd. Het systeem het gehele bedrijfsleven op militaire leest te schoeien en de arbeidersklasse aan een ijzeren (militaire) discipline te onderwerpen, stamt niet van Stalin maar van Trotzki. De door Trotzki doorgevoerde militarisering van het gehele openbare leven in Rusland is, naar Huhn laat zien, een van de belangrijkste wortelen van het later door Trotzki bestreden "bonapartisme". Wie, aldus Huhn, in verband met de Russische revolutie van een Thermidor wil spreken, kan er niet aan voorbij, dat die "Thermidor" niet samenvalt met het begin van het stalinistische tijdperk, maar met het neerslaan van de opstand in Kronstadt en de invoering der "Nieuwe Economische Politiek". In Frankrijk, aldus Huhn, was de drijvende kracht achter het bonapartisme het leger; in Rusland ging het bonapartisme van de partijbureaucratie uit,

waartoe ook Trotzki zelf behoorde. Het bonapartisme werd door Trotzki pas bestreden, nadat het hem duidelijk was geworden, dat de rol van Bonaparte in Rusland niet door hemzelf zou worden vervuld.

De radenmacht is in Rusland van het begin af aan een fictie geweest, schrijft Willy Huhn, die in dat verband een uitspraak van Trotzki citeert, waarmee deze "een fetisjisme van de raden" en de gedachte aan een soort van "radebparlementarisme" krachtig van de hand wijst. Wie vraagt waartoe volgens Trotzki de raden dan wel dienden, krijgt prompt van de in Trotzki zeer belesen Willy Huhn het passende citaat voorgeschoteld. Volgens Trotzki dienden de raden ertoe om door de bolsjewiki te worden gebruikt (!). Huhn laat er geen enkele twijfel over bestaan, dat dit "gebruik" op niets anders neerkwam dan een m i s b r u i k .

Het boek van Willy Huhn handelt niet alleen over Trotzki's opvattingen omtrent de Russische revolutie, over zijn praktisch optreden daarin en over zijn (raden-vijandig) partijstandpunt. De schrijver gaat ook uitvoerig in op Trotzki als tegenstander van Stalin. In de desbetreffende passages vernietigt hij de gangbare voorstelling als zou Trotzki de schrijvende kampioen geweest zijn van een stroming, die het stalinistische regiem door een socialistische samenleving zou hebben willen vervangen.

Huhn stelt nadrukkelijk vast, dat Trotzki in géén geval de proletarische krachten in het stalinistische Rusland personifieert. Trotzki is de aanvoerder (de legendarische "held") van een oppositie, die er van droomt zich in Stalin's plaats aan de top van de zogenaamde "Sowjetstaat" te bevinden en die bijvoorbeeld een paar maal nadrukkelijk eist, dat "aan Trotzki en zijn medestanders weer een plaats in de leiding zal worden ingeruimd". Bij alle kritiek op "de misdaden van Stalin", zo bewijst Huhn, maakt Trotzki zich tegelijkertijd tot Stalin's medeplichtige, door diens buitenlandse politiek te vergoelijken.

Trotzki heeft weliswaar het Stalin-Hitler-pact veroordeeld, maar hij heeft zich, naar Huhn bewijst, tevens met grote felheid tegen iedereen gekeerd, die (eindelijk dan, zeggen wij!) uit het Stalin-Hitler-pact de konsekwenties wilde trekken. De Russische inval in Polen (september 1939) is door Trotzki goedgepraat, met het argument, dat zij door "progressieve krachten" werd ondernomen, die de maatschappijverhoudingen in Polen zouden omwentelen. Een "omwenteling", zegt Huhn, waarvan geen sikkepit viel te bespeuren. Tegen iedereen die de zogenaamde kritiek van Trotzki op Stalin en de Stalinbureaucratie ook maar enigszins serieus wilde nemen, trad Trotzki op als de verdediger van diezelfde bureaucratie. Wie, net als de Arbeidersoppositie destijds, de bureaucratie als een nieuwe klasse beschouwde, had er volgens Trotzki geen sikkepit van begrepen.

Aan het slot van zijn boek citeert Willy Huhn een uitspraak van Trotzki uit 1922, waarmee hij de taak van de bolsjewiki omschrijft als "de beheersing der massa's". Huhn wijst er op, dat deze uitspraak karakteristiek is en dat het radensysteem daartegenover een middel is om aan de beheersing van de massa's een einde te maken. Op vrijwel iedere bladzijde van zijn boek stelt Huhn de radengedachte en de radenpraktijk tegenover de opvattingen en de praktijk van Trotzki, die uit zijn geschrift naar voren komt niet als de verdediger der proletarische revolutie, maar als een politicus, die aan Stalin verwijt, dat hij zich dáár bevindt, waar Trotzki zich behoorde te bevinden en dat hij (Stalin) de Russische massa's onderdrukt, inplaats van Trotzki.

Het is dan ook te wensen, dat de door Willy Huhn geschreven bladzijden

vele Trotskisten onder ogen zullen komen. Overigens: of het hun de ogen zal openen is zeer de vraag. "Politieke leugens", heeft Trotski zelf eens verklaard, "zouden een korter leven leiden, indien het met het menselijk geheugen beter ware gesteld." Die uitspraak sloeg op de leugens van Stalin maar zij geldt natuurlijk in niet mindere mate voor de leugens van Trotski zelf. Het is echter zó gesteld, dat politieke leugens niet slechts geaccepteerd worden tengevolge van de zwakte van het menselijk geheugen. Het geheugen, dat gemakkelijk genoeg kan worden opgefrist, speelt slechts een ondergeschikte rol; de waarheid kan zeer eenvoudig worden meegedeeld aan jongere generaties, die het verleden niet uit eigen ervaring kennen. Maar dat is helaas het punt niet. De krampachtigheid waarmee men zich in het maatschappelijk leven aan politieke leugens en verdraaiingen van de historische werkelijkheid vastklampt, houdt nauw verband met bepaalde maatschappelijke belangen. Wie er op uit is óver de massa's te heersen, wie een leidersrol wil spelen of naar partijmacht streeft, die kan zich beter op Trotski baseren, dan op de onvoorwaardelijk voor het zélf handelen en zélf beslissen der massa's in het krijt tredende Willy Huhn. Hoe verdienstelijk en hoe voortreffelijk zijn boek ook is, het zal het Trotskisme niet de doodsteek geven. Dat zullen de in beweging komende proletarische massa's zelf doen. Maar wie wil weten waarom dat zo is, die kan bij Willy Huhn een duidelijk antwoord vinden.

De uitgever heeft aan het boek van Willy Huhn bij wijze van voorwoord een opstel toegevoegd, dat de in Amerika wonende, voorheen tot de KAPD en de Arbeiter Union behorende Paul Mattick in 1947 in een Amerikaans tijdschrift publiceerde. Daarin worden, aan de hand van Trotski's Stalin-biografie, nog eens soortgelijke conclusies getrokken als die van Willy Huhn.

=====

D A N I E L C O H N - B E N D I T
H E E F T N I E T S G E L E E R D

In juni j.1. publiceerde het Franse dagblad "Libération" een interview met de nu 28-jarige, in Frankfurt am Main wonende, Daniel Cohn-Bendit, die vijf jaar geleden één der woordvoerders was van de Franse studentenbeweging in de meidagen van 1968. Destijds heeft de burgerlijke pers, die nu eenmaal een onverzadigbare behoefte heeft aan "helden", zijn naam naar voren geschoven en onlosmakelijk verbonden met de min of meer spectaculaire gebeurtenissen in het Parijse Quartier Latin. Sindsdien is "rooie Danny" het symbool geworden van al datgene wat er in mei en juni 1968 in Frankrijk is geschied. Naar onze mening geheel ten onrechte.

Dat Daniel Cohn-Bendit, die gedurende een aantal jaren vóór de meidagen van '68 nauwe betrekkingen onderhield met de min of meer anarcho-syndicalistische Franse groep "Noir et Rouge", bij de studentenrevolte van dat jaar een rol heeft gespeeld, kan niet worden tegengesproken. Maar datzelfde geldt voor studentenleiders als Geismar of Sauvageot. Het lijkt op zijn minst niet helemaal juist om de één in het volle licht te plaatsen, de anderen daarentegen in de schaduw.

waartoe ook Trotzki zelf behoorde. Het bonapartisme werd door Trotzki pas bestreden, nadat het hem duidelijk was geworden, dat de rol van Bonaparte in Rusland niet door hemzelf zou worden vervuld.

De radenmacht is in Rusland van het begin af aan een fictie geweest, schrijft Willy Huhn, die in dat verband een uitspraak van Trotzki citeert, waarmee deze "een fetisjisme van de raden" en de gedachte aan een soort van "radebparlementarisme" krachtig van de hand wijst. Wie vraagt waartoe volgens Trotzki de raden dan wel dienden, krijgt prompt van de in Trotzki zeer belezen Willy Huhn het passende citaat voorgeschoteld. Volgens Trotzki dienden de raden ertoe om door de bolsjewiki te worden gebruikt (!). Huhn laat er geen enkele twijfel over bestaan, dat dit "gebruik" op niets anders neerkwam dan een m i s b r u i k .

Het boek van Willy Huhn handelt niet alleen over Trotzki's opvattingen omtrent de Russische revolutie, over zijn praktisch optreden daarin en over zijn (raden-vijandig) partijstandpunt. De schrijver gaat ook uitvoerig in op Trotzki als tegenstander van Stalin. In de desbetreffende passages vernietigt hij de gangbare voorstelling als zou Trotzki de schrijvende kampioen geweest zijn van een stroming, die het stalinistische regiem door een socialistische samenleving zou hebben willen vervangen.

Huhn stelt nadrukkelijk vast, dat Trotzki in géén geval de proletarische krachten in het stalinistische Rusland personifieert. Trotzki is de aanvoerder (de legendarische "held") van een oppositie, die er van droomt zich in Stalin's plaats aan de top van de zogenaamde "Sowjetstaat" te bevinden en die bijvoorbeeld een paar maal nadrukkelijk eist, dat "aan Trotzki en zijn medestanders weer een plaats in de leiding zal worden ingeruimd". Bij alle kritiek op "de misdaden van Stalin", zo bewijst Huhn, maakt Trotzki zich tegelijkertijd tot Stalin's medeplichtige, door diens buitenlandse politiek te vergoelijken.

Trotzki heeft weliswaar het Stalin-Hitler-pact veroordeeld, maar hij heeft zich, naar Huhn bewijst, tevens met grote felheid tegen iedereen gekeerd, die (eindelijk dan, zeggen wij!) uit het Stalin-Hitler-pact de konsekwenties wilde trekken. De Russische inval in Polen (september 1939) is door Trotzki goedgepraat, met het argument, dat zij door "progressieve krachten" werd ondernomen, die de maatschappijverhoudingen in Polen zouden omwentelen. Een "omwenteling", zegt Huhn, waarvan geen sikkepit viel te bespeuren. Tegen iedereen die de zogenaamde kritiek van Trotzki op Stalin en de Stalinbureaucratie ook maar enigszins serieus wilde nemen, trad Trotzki op als de verdediger van diezelfde bureaucratie. Wie, net als de Arbeidersoppositie destijds, de bureaucratie als een nieuwe klasse beschouwde, had er volgens Trotzki geen sikkepit van begrepen.

Aan het slot van zijn boek citeert Willy Huhn een uitspraak van Trotzki uit 1922, waarmee hij de taak van de bolsjewiki omschrijft als "de beheersing der massa's". Huhn wijst er op, dat deze uitspraak karakteristiek is en dat het radensysteem daartegenover een middel is om aan de beheersing van de massa's een einde te maken. Op vrijwel iedere bladzijde van zijn boek stelt Huhn de radengedachte en de radenpraktijk tegenover de opvattingen en de praktijk van Trotzki, die uit zijn geschrift naar voren komt niet als de verdediger der proletarische revolutie, maar als een politicus, die aan Stalin verwijt, dat hij zich dáár bevindt, waar Trotzki zich behoorde te bevinden en dat hij (Stalin) de Russische massa's onderdrukt, inplaats van Trotzki.

Het is dan ook te wensen, dat de door Willy Huhn geschreven bladzijden

Op de onjuistheid van deze door de gehele burgerlijke pers gehanteerde methode is - in 't bewuste interview 1) - ook door Daniel Cohn-Bendit zelf gewezen:

"De beweging van mei 1968 kon op de traditionele wijze niet verklaard worden; er moest dus een kapstok worden gevonden, waaraan de dingen konden worden opgehangen. De pers heeft mij toen met mei '68 geïdentificeerd... In Frankfurt is het nu al weer net zo. Iedere keer dat ik wordt opgemerkt of dat ik het woord voer, ben ik het, die van Parijs tot aan Berlijn alles heb gedaan en alles heb georganiseerd. Zelfs wanneer ik me op kilometers afstand van de een of andere betoging heb bevonden, dan nog hebben de journalisten me daarbij gezien en beschrijven ze zelfs hoe ik gekleed was. Zij herleiden alles tot het woelen van bepaalde "personages". Ze houden er dezelfde kijk op na als de politie: de massa's hebben voor hen geen betekenis; de geschiedenis wordt voor hen door individuen gemaakt..."

Daniel Cohn-Bendit vergist zich naar onze mening door aan de heren journalisten te verwijten, dat zij de bril van de klabakken opzetten. Het waandenkbeeld, dat bepaalde individuen voor de loop der historie verantwoordelijk zijn, is niet iets dat in het bijzonder de politie karakteriseert, doch iets dat de gehele burgerlijke maatschappij kenmerkt. Afgezien daarvan echter heeft hij natuurlijk groot gelijk. Maar het feit, dat invloed en betekenis van Cohn-Bendit schromelijk overdreven worden is voor ons het punt niet.

Belangrijker dan het vanzelfsprekende feit, dat het eenvoudig belachelijk is om de gebeurtenissen in de Parijse studentenwijk direct of indirect aan het optreden van Daniel Cohn-Bendit toe te schrijven, is dat die gebeurtenissen van al hetgeen er in mei en juni 1968 in Frankrijk is geschied slechts een onderdeel vormen en dan nog wel een uiterst klein onderdeel, dat niet wezenlijk met het totaal te maken heeft en dat men wat ons betreft gerust mag verwaarlozen.

Mei 1968, dat zijn niet de barricades in de Rue Gay-Lussac; dat zijn niet de botsingen op de Boulevard Saint-Michel; dat is niet de bezetting door de Parijse studenten van de universiteit of van het Théâtre de l'Odeon. Mei 1968 dat wil zeggen: tien miljoen stakers die spontaan de Franse bedrijven bezetten en het openbare vervoer tot stilstand brengen; dat zijn de gevechten tussen arbeiders en de gewapende macht in industriële centra als Sochaux en Flins; dat is een gehele proletarische klasse die het gareel verbreekt en niet alleen haar kapitalistische meesters, maar ook hún dienaars - de politici en de vakbondsbestuurders - een dodelijke schrik inboezemt.

Mei 1968 was een maand, waarin geheel Frankrijk in brand stond en in de Parijse studentenwijk een paar lucifers werden afgestreken. De gehele burgerlijke pers, in en buiten Frankrijk is, zo al niet formeel dan toch praktisch met haar rug naar de brand gaan staan om alle aandacht te schenken aan de opvlammende lucifers. Zeker, de krantenlezer vernam wél, dat er in Frankrijk méér stakers waren dan in juni '36. Maar wát vernam hij over de gebeurtenissen bij de vliegtuigfabriek Avion-Sud in Nantes, bij de Compagnie Générale de Télégraphie Sans Fil in Brest, waar de arbeiders in eigen be-

1) "Libération" van dinsdag 26 juni 1973.

heer de produktie op gang probeerden te brengen? Wat werd er geschreven over de gewapende strijd tussen de arbeiders van de Peugeot-fabriek in Sochaux en de gendarmerie, waarin de arbeiders de overwinning behaalden, wat over de gevechten bij de Renault-fabriek in Flins? Zo er al nu en dan op zijn hoogst in een wat serieuzer blad zoals "Le Monde" een paar regeltjes aan werden gewijd, dan verdronken ze in de letterzee van berichten omtrent de studentenopstand.

Voor de Parijse boulevardbladen en niet minder voor de meeste kranten in de Franse provincie waren de brandende molotofcocktails en de overvalwagens bij de tuin van het Luxembourg véél sensationeler dan de dichte fabriekshekken, waarachter zich naar hun overtuiging niets opwindends kon afspelen. Bovendien, zo meenden de kranten, waren de studentenrellen dáárom van meer betekenis, omdat het optreden van de arbeiders slechts door het optreden der studenten te verklaren zou zijn, aangezien het ook door de studentenactie zou zijn uitgelokt. Het laatste was niet slechts de mening van de kranten, maar ook die van Cohn-Bendit 2).

Naar onze overtuiging moeten de Parijse studentenopstand en de strijd van de Franse arbeidersklasse, hoewel ze ten dele gelijktijdig plaats vonden, als twee wezenlijk verschillende bewegingen worden beschouwd en hadden zij ook een totaal verschillend karakter. De gebeurtenissen in het Quartier Latin waren een moderne heropvoering van de politieke revoluties van 1830 en 1848 in de tweede helft van de twintigste eeuw. De strijd van de studenten werd weliswaar af en toe gevoerd onder sociale leuzen (die overigens ook in de revolutie van 1848 niet ontbraken!), maar achter het sociale masker verborg zich de politieke kern. Waarom het in feite ging, was de omverwerping van het gaullistische regiem. Toen op een gegeven moment de val daarvan tot de reële mogelijkheden leek te behoren, werd het politieke alternatief van dat regiem in alle scherpste zichtbaar: een regering van Mitterand en Mendès-France inplaats van de regering van Georges Pompidou.

De strijd van de Franse arbeiders droeg géén politiek, maar een sociaal karakter en dat sociale karakter werd geen enkel moment achter een politiek maskertje verborgen. Niet voor de omverwerping van het gaullistisch bewind gingen de arbeiders in de strijd, maar om kracht bij te zetten aan hun typische klasse-eisen op het stuk van lonen en arbeidsvoorwaarden. Zij stelden zich geen grootse doeleinden en joegen geen verheven idealen na. Niettemin was het zo, dat juist het arbeidersoptreden de heersende orde in Frankrijk in véél ernstiger mate bedreigde dan het optreden der studenten. Ofschoon de studenten "de revolutie" proclameerden, overschreed hun actie, krachtens haar aard, toch niet het raam van de burgerlijke orde en kón haar uitkomst nooit méér inhouden dan een aflossing van de politieke wacht. En daarenboven: met de studenten kon de Parijse prefect van politie, Maurice Grimaud, het klaarspelen; met de bijna tien miljoen de bedrijven bezettende arbeiders stond het wat dat betreft wel een beetje anders. De laatsten waren geenszins op "revolutie" uit. Door hun aantal en hun plaats in het produktieproces, door het hanteren van typisch proletarische strijdmiddelen, sloegen zij, zonder dat zij het zelf beoogden, de bijl aan de wortel van het kapitalistische systeem. Als "het regiem" een ogenblik gewankeld heeft, dan niet onder de druk van diegenen, die op 7 mei zijn val eisten, maar onder druk van hen, die het ritme van de lopende band gewijzigd wilden zien, dan wel ontevreden waren met hun werkclassificatie of hun uurlonen.

Dat de strijd van de Franse arbeidersklasse door de strijd van de studenten zou zijn uitgelokt houden wij voor een legende. Lang vóór de escala-

tie van de studentenactie in het Quartier Latin was de Franse arbeidersklasse al in beroering en in beweging. De eerste bedrijfsbezetting van het jaar 1968 geschiedde vóór de meidagen. Vele maanden daarvoor beleefde men een soort generale repetitie van de meidagen bij arbeidersacties in steden als Caen 3) en Le Mans.

Voor de opvatting, dat de strijd van de studenten de strijd van de arbeiders op gang heeft gebracht, bestaan, voor zover te zien valt, twee oorzaken, die onderling met elkaar samenhangen. De eerste daarvan is deze, dat het gehele "voorspel" van de meidagen - dat wil zeggen: de strijd in Le Mans en de strijd in Caen, plus een reeks daaraan voorafgaande, steeds intenser wordende klassegevechten - volledig over het hoofd wordt gezien en derhalve buiten beschouwing wordt gelaten. Wat in de tweede plaats aan die verkeerde zienswijze voedsel geeft, is het onvermogen het wezenlijke verschil tussen de studentenstrijd en de arbeidersstrijd te constateren. De samenhang tussen het een en het ander bestaat hierin, dat de betekenis van wat wij "het voorspel" noemen, dáárom niet wordt opgemerkt, doordat de aan de meidagen voorafgaande klassegevechten een verloop en een karakter hebben, dat in het geheel niet beantwoordt aan de klassiek-traditionele opvatting omtrent de proletarische strijd.

Wie op het standpunt staat, dat het arbeidersverzet niet het gevolg is van de proletarische situatie, dat wil zeggen van de plaats van de arbeiders in het produktieproces en bijgevolg in de maatschappij, maar voortspuit uit een bewustzijn, dat van buiten af de arbeiders dient te worden bijgebracht door een intellectuele "voorhoede" - om het even of dat nu de een of andere partij, de een of andere groep, dan wel het studentendom is - die heeft voor spontaan van onderen op losgebarsten autonome acties van de arbeiders zélf, nauwelijks of in het gehéél geen oog. Wie daarop iedere kijk mist, die ontgaat ook de werkelijke betekenis van een autonome actie op zulk een grote schaal, dat zij, niettegenstaande het onbegrip voor haar wezen toch wel, gelijk in mei '68, de aandacht moet trekken.

Op het eerste gezicht heeft het er de schijn van, dat de Franse studenten, in tegenstelling tot traditionele organisaties als de Franse C.P. of de Franse trotzkisten en maoïsten, wel degelijk hebben ingezien, dat het een hersenschim is, dat zij - of wie dan ook - zo'n beetje voor "schoolmeester" van de arbeiders zouden kunnen spelen. In zijn boek over "Het links-radicalisme" heeft Daniel Cohn-Bendit een paar documenten - d.w.z. door de studenten onder studenten verbreide manifesten - gepubliceerd, waarin met nadruk wordt vastgesteld, dat zij, de studerende jeugd, bepaald niet de arbeiders "lessen" kan leren. Maar tussen de formele erkenning van een dergelijke vanzelfsprekendheid en datgene wat desondanks tóch bij de studenten door het hoofd spookt - omdat het nu eenmaal studenten zijn, die in de samenleving óók een aparte plaats innemen - gaapt een onpeilbare afgrond, die ook in het boek van Cohn-Bendit zichtbaar wordt, die al eerder in de praktijk gebleken was, toen bijvoorbeeld in mei '68 de studenten uit het Quartier Latin naar de Renaultfabrieken in Billancourt trokken om de arbeiders achter hun actie te krijgen en daar het lid op de neus kregen.

Er moet aan het bovenstaande nog iets worden toegevoegd, iets dat wel bijzonder duidelijk onderstreept, hoe weinig in studentenkringen en in alle kringen die eender denken als zij, enig werkelijk begrip voor de strijd van de arbeidersklasse leeft. Voor de arbeiders namelijk vormt het kapitalistische bedrijf hun natuurlijk gevechtsterrein. Voor de studenten daarentegen is dat natuurlijk gevechtsterrein de straat. En de tegenstelling tussen de

formele erkenning van een simpele waarheid (betreffende het autonoom handelen van de arbeidersklasse) en het praktisch optreden, waarbij de arbeiders worden opgeroepen om de straat op te trekken en zich hetzij met eieren en tomaten, hetzij met molotofcocktails te wapenen, kwam zowel in de meidagen als later in het boek van Daniel Cohn-Bendit op de scherpste wijze aan het licht.

Daniel Cohn-Bendit verdient juist dáárom onze aandacht, omdat bij hem het volslagen wanbegrip omtrent de proletarische klassenstrijd zo bijzonder duidelijk aan het licht treedt en omdat uit alles wat hij zegt of schrijft zo uitermate duidelijk blijkt, dat hij in géén geval beschouwd kan worden als de exponent van datgene, wat de meidagen van 1968 in Frankrijk in werkelijkheid hebben betekend.

De aandachtige lezer van "Daad en Gedachte" zal zich ongetwijfeld nog wel herinneren, dat één van onze kameraden ongeveer een jaar ná de mei-gebeurtenissen tijdens een internationale bijeenkomst in Brussel, getuige was van een uiterst felle discussie tussen Cohn-Bendit en een Franse metaalarbeider, die daarom zo fel botsten omdat "rooie Danny" ten eerste als betuttelaar van de arbeiders bleek te willen optreden en ten tweede bleek te dromen van een soort van gewapende strijd in de straten naar het model van datgene wat in de Verenigde Staten door de "Zwarte Panter" wordt nagestreefd 4). Uit het interview in "Libération" nu blijkt, dat Daniel Cohn-Bendit in de sindsdien verstreken tijd geen stap dichterbij enig inzicht in de proletarische klassenstrijd is gekomen. Achter al zijn opmerkingen doemen nog altijd de typische studentenacties of de strijd naar het voorbeeld van de "Zwarte Panter" op. Heel de proletarische ervaring van de bedrijfsactie, de fabrieksbezettingen, schijnt voor hem - ook al verwijst hij er dan af en toe naar - in het geheel niet te bestaan. Het gevolg daarvan is, dat zijn opvattingen - gezien vanuit die proletarische ervaring - volkomen in de lucht hangen. Hij redeneert bij wijze van spreken in het luchtledige en eigenlijk erkent hij dat zelf op het moment, waarop hij het tegenover de verslaggever van "Libération" heeft over zijn "onvermogen om te begrijpen op welke wijze nu eigenlijk de sociale motor functioneert, die de mensen in beweging brengt terwijl ze toch eigenlijk onbeweeglijk blijven".

Leest men de betreffende uitspraak, dan lijkt het op het eerste gezicht dat "rooie Danny" toch enige vorderingen heeft gemaakt. Men is geneigd om te denken, dat Cohn-Bendit begrepen heeft, wat zich in werkelijkheid in de schoot van de arbeidersklasse en in het proletarische milieu afspeelt onder het schijnbaar rimpelloze oppervlak, achter de schijnbare "onbeweeglijkheid". Bij nauwkeuriger beschouwing is daar geen sprake van.

Daniel zegt niet: al het gepraat over de "onbeweeglijkheid" van de arbeidersklasse komt in feite daarop neer, dat de arbeiders in het geheel niet doen, wat zij volgens de politieke idealisten zouden moeten doen, maar zij doen in werkelijkheid iets geheel anders. Nee, ook onze Daniel Cohn-Bendit behoort tot de politieke idealisten. Bijgevolg is hij volkomen blind voor de autonome bewegingen van de arbeidersklasse, blind voor wat háár beweegt, blind voor de betekenis van wat er zich in haar gelederen afspeelt. Ook hij vindt, dat de arbeiders zich zó zouden moeten "bewegen" als hij het zich voorstelt en zoals het in zijn kraam past en hij vraagt zich vertwijfeld af hoe toch wel de motor functioneert, die hen op die manier in beweging zou kunnen brengen. Hij heeft er werkelijk geen flauw vermoeden van, dat die sociale motor, waarvan hij de werking tracht te begrijpen, in het geheel niet bestaat, zodat het geen enkele zin heeft om naar haar werking te in-

formereren. Hij heeft er evenmin enig vermoeden van, dat er geheel ándere motorische krachten aan het werk zijn.

Overall waar Daniel Cohn-Bendit in het bewuste interview met "Libération" over de arbeidersstrijd komt te spreken, doet hij dat vanuit een politieke gezichtshoek. Wat hij, naast de "onbeweeglijkheid" van de arbeidersklasse betreurt, is het "ontbreken van een werkelijke organisatie van groepen, die politiek maken vanuit het dagelijks leven" enz. Dat het dagelijks leven van de arbeiders er toe leidt, dat zij iedere dag opnieuw de maatschappelijke werkelijkheid achter de politieke schijn ervaren, dat komt aan Cohn-Bendit als abracadabra voor. In tegenstelling tot de politiek zich geheel apathisch verhoudende arbeiders, ontpopt Cohn-Bendit zich in het interview met "Libération" als een politieke fetisjist, die waarde hecht aan een zogenaamd "linkse" verkiezingsoverwinning en die het betreurt dat Mitterand en Guy Mollet niet aan de regering zijn gekomen. Van de opvatting, dat een dergelijke verkiezingsoverwinning niets anders ware geweest dan het symptoom van een méér op het staatskapitalisme gerichte ontwikkeling in Frankrijk, staat hij verre.

Wat, getuige het bewuste interview, Cohn-Bendit voor ogen zweeft, is dat een soort van organisatie van het dagelijks leven van de arbeiders noodzakelijk is, waarmee hij kennelijk, gezien zijn voorbeelden, een wat idealistische vorm van organisatie bedoelt, zoals bijvoorbeeld de "communes" van sommige jongeren. Dat het kapitalistisch bedrijf de vorm is, waarin het dagelijks leven van de arbeider georganiseerd wordt, op een manier die tot ver buiten dat bedrijf nog reikt, daar heeft Cohn-Bendit geen flauw benul van, zomin als hij beseft, dat dit dagelijks leven van de arbeider hem tot de strijd dwingt, doordat het hem buiten de kapitalistische maatschappij, buiten de kapitalistische orde, buiten de kapitalistische moraal en buiten de kapitalistische politiek plaatst

Het is dat onbenul, dat Cohn-Bendit tot de gedachte brengt - een gedachte die de arbeider volkomen vreemd is - dat het perspectief voor een toekomstige actie gelegen is in een "werk-weigering", een "werk-weigering" niet in de zin van een staking, maar in de zin, waarin "Provo" destijds een dergelijk perspectief ontwikkelde. Voor lieden als Cohn-Bendit komt er een einde aan de uitbuiting, niet door het scheppen van andere produktieverhoudingen, niet door een einde aan de bestaande produktieverhoudingen te maken, maar door iedere vorm van produktie te beëindigen. Natuurlijk kan geen mens ontkennen, dat er zonder produktie ook geen uitbuiting van de ene mens door de andere meer bestaat. Maar zou het nu langzamerhand niet eens tijd worden, dat Cohn-Bendit beseft, dat er zonder produktie binnen de kortste keren helemaal geen mensen meer bestaan?

-
- 2) Uitgesproken o.a. in zijn na de meidagen geschreven boek over het linksradicalisme (Franse uitgave, blz. 98).
 - 3) Men zie het artikel "Slag in Normandië", "Daad en Gedachte", maart 1968.
 - 4) Men zie "Daad en Gedachte" van februari 1971. In het artikel "Prof. B. Sijes en de strijd van de arbeiders" hebben wij (op pag. 2 en 3) het verloop van het debat tussen Cohn-Bendit en de bewuste arbeider uitvoerig weergegeven.

=====

EEN BEHARTIGENSWAARDIG WOORD VOOR POLITIEKE IDEALISTEN

"Het is volkomen onjuist, dat de maatschappelijke nood tot politiek inzicht voert; het is veeleer omgekeerd, namelijk zó, dat politiek inzicht het produkt is van maatschappelijke welstand. Politiek verstand krijgt degene, die iets heeft, die er al warmpjes bij zit. Wie het anders meent luistere naar de Franse econoom Michel Chevalier: "In het jaar 1789, toen de bourgeoisie in opstand kwam, ontbrak haar, om vrij te zijn, slechts de deelneming aan de regering van het land. De bevrijding bestond voor haar daarin, de leiding van de publieke aangelegenheden, de hoge burgerlijke, militaire en religieuze functies, te onttrekken aan de handen der bevoorrechten, die van deze functies het monopolie bezaten. Rijk en verstandelijk ontwikkeld, in staat genoeg aan zichzelf te hebben en in staat om zichzelf te besturen, wilde zij onder de druk uit van een regiem van het "patertje goedleven".

Het politieke verstand echter is in het geheel niet in staat de bron van de sociale nood te ontdekken. Hoe ontwikkelder in een volk het politieke verstand is en hoe algemener het daarin voorkomt, des te meer verspilt het proletariaat - zeker in het begin - zijn krachten aan onverstandige, nutteloze en in bloed gesmoorde acties. Omdat het op een politieke manier denkt, beschouwt het een bepaalde wil als de oorzaak van alle misstanden en ziet het in het geweld en de politieke omwenteling de middelen om die misstanden uit de weg te ruimen. Bewijs: het eerste optreden van het Franse proletariaat. De arbeiders van Lyon verkeerden in de waan, dat zij slechts politieke doeleinden nastreefden, dat zij soldaten van de republiek waren, terwijl zij in werkelijkheid soldaten van het socialisme waren. Zo had hun politiek verstand hun de wortels der sociale nood gemaskeerd, vervalste het hun begrip van hun werkelijke doeleinden, zo beloog hun politiek verstand hun sociaal instinkt....

Een revolutie van politiek karakter voert tot de vorming van een heersende klik in de maatschappij, op kosten van de maatschappij. Wie verklaart dat een sociale revolutie een politieke zijel zou moeten hebben beweert daarmee niet meer dan onzin of wel hij bedoelt niets meer dan dat, wat men gewoonlijk een politieke revolutie zonder meer noemt....

De revolutie - het ten val brengen van de heersende macht, de vernietiging der oude verhoudingen - is een politieke daad. Zonder revolutie is het socialisme niet te verwezenlijken.... Maar zodra het om het eigenlijke doel gaat, slingert het socialisme de politieke vormen weg."

KARL MARX

"Kritische kanttekeningen bij het artikel: De koning van Pruisen en de sociale hervorming"

In het opstel, waaraan bovenstaande woorden zijn ontleend, polemiseert Marx tegen een zekere Arnold Ruge, die min of meer het prototype van alle politieke idealisten genoemd kan worden. Alle politieke idealisten worden daardoor onder meer gekenmerkt, dat zij het sociale instinkt van de arbeidersklasse wantrouwen en een - van buiten af naar de arbeiders gebracht - politiek inzicht voor noodzakelijk houden. In dat opzicht is er géén verschil tussen Ruge, Lenin, Trotzki, Mao of Cohn-Bendit. De reden is, dat zij geen flauw benul hebben van - wat Marx elders in zijn opstel noemt - het verschil tussen een politieke en een industriële opstand.

B I J L I P W O R D T G E É N
R E V O L U T I E G E M A A K T

Zowat drie maanden lang reeds wordt in de Franse stad Beganson een verbitterde strijd gevoerd door de arbeiders van de horlogefabriek LIP. Hun gezamenlijke actie is om diverse redenen van de allergrootste betekenis. Indien men ons zou vragen welke van die vele te noemen redenen er voor ons in de eerste plaats dan wel uitspringen, dan antwoorden wij, dat wij op twee dingen graag de nadruk willen leggen.

Ten eerste: de strijd in Beganson levert - niet voor het eerst trouwens - het bewijs dat in de praktijk alles er héél anders uit blijkt te zien dan men wellicht geneigd was aan te nemen, zolang men verdiept was in een analyse van de vele strijdvormen, die door de arbeiders kunnen worden aangewend. Zolang het er om gaat begrippen zo scherp mogelijk van elkaar te scheiden, spreekt het welhaast vanzelf, dat er een scherpe grens getrokken moet worden tussen het eigen, zelfstandige optreden van de arbeiders zélf en een actie, die gevoerd wordt onder de leiding van de een of andere traditionele organisatie, die de arbeiders betuttelt en commandeert. Ter weerszijden van die zuiver begripmatige grens worden totaal verschillende strijdvormen gehanteerd. Bedrijfsbezettingen passen, wanneer het om het wezen van de onderhavige zaak gaat, niet goed bij van boven af in de hand gehouden acties, die - vanwege het maatschappelijk karakter der betuttelende organen en hun functie in de samenleving - zich doorgaans binnen het raam van de wettigheid en de bestaande orde bewegen. Omgekeerd: zodra er sprake is van goedkeurende schouderklopjes, die worden uitgedeeld door de officiële vakbeweging, kan men er vrijwel zeker van zijn, dat men allerminst met een strijd van onder op te maken heeft, die spontaan door de arbeiders zelf begonnen is. Maar bij LIP in Beganson is van een dergelijke strenge scheiding, die voor het analyserende verstand zo gemakkelijk te maken valt, geen sprake. Er werd door de LIP-arbeiders zélf een actie-comité gekozen en het personeel is ertoe overgegaan het bedrijf te bezetten. Niettemin heeft het katholieke vakverbond, dat sedert geruime tijd al zijn christelijk karakter niet meer zo sterk op de voorgrond plaatst en zich gewoon "Centrale van de Franse Arbeiders" (CFDT) noemt, van het begin af aan een sterke vinger in de pap gehad. Zelfstandige strijdvormen en traditionele strijdvormen lopen al vele weken lang in Beganson kakelbont door elkaar en de situatie schijnt er als het ware toe geschapen om iedereen die in volle ernst ooit gedacht heeft, dat op de klassenstrijd bepaalde schema's konden worden toegepast, met beschaamde kaken te doen staan.

Op het gevaar van dergelijke schema's, ja, op de onhoudbaarheid ervan hebben wij al eerder in "Daad en Gedachte" gewezen. De strijd van de LIP-arbeiders in Beganson is vooral dáárom zo'n belangrijk voorbeeld, omdat men daarbij tegelijk een machtige en bepaald niet van het geijkte vakbondspatroon afwijkende organisatie aan het werk kan zien én strijdvormen kan waarnemen zoals niet alleen een bedrijfsbezetting, maar daarmee gepaard gaande ook pogingen tot een eigen beheer der produktie, althans iets wat op het eerste gezicht daarvoor door zou kunnen gaan.

Is het de gelijktijdigheid van deze twee, elkaar begripmatig volkomen uitsluitende facetten, die os aanleiding heeft gegeven om er in de titel van deze beschouwing al terstond de aandacht op te vestigen, dat er "bij de

horlogefabriek van LIP géén revolutie wordt gemaakt"? In het geheel niet. Het zou bepaald niet de eerste keer in de geschiedenis zijn, dat zeer radicale bewegingen zich voltrokken onder de schijn van het tegendeel. Bovendien: dat de bureaucraten van de CFDT geruime tijd de toegang tot de LIP-fabriek hebben gecontroleerd, doet naar onze mening aan de betekenis van de bedrijfsbezetting, van het in eigen beheer doorvoeren der produktie en aan de betekenis van het optreden van het actiecomité niet zo heel veel afbreuk. Wij zijn bepaald niet van mening, dat men zich op traditionele vormen moet doodstaren; juist wij hebben herhaaldelijk betoogd, dat ook door arbeiders die nog geheel in tradities zijn gevangen, niettemin zeer radicaal kan worden opgetreden. Achter de keuze van bovenstaande titel gaat iets geheel anders schuil. Dat voert ons tot de tweede reden waarom wij de strijd van de LIP-arbeiders van zulk groot belang achten.

De strijd in Beçanson heeft niet slechts laten zien, dat de werkelijkheid zich niet aan schema's stoort, hij heeft ook gedemonstreerd, dat de toepassing van uiterst radicale strijdvormen door de arbeiders allesbehalve een gevolg is van hun radicale gezindheid of een revolutionair bewustzijn. Om ietwat duidelijker te maken hetgeen wij bedoelen, zij de lezer slechts herinnerd aan de opstand van de arbeiders in Oost-Duitsland, die begon, toen de bouwvakarbeiders in de Stalinallee hun troffels wegwierpen en de steigers afdaalden om te demonstreren tegen een verhoging van de prestatienormen, die voor hen een aanzienlijke vermindering van de inhoud van hun loonzakje betekende. Niet on het regiem van Ulbricht en Grotewohl ten val te brengen marcheerden zij. Niettemin begon dat regiem te wankelen toen zij in beweging kwamen.

Wat in principe voor de Oostduitse opstand geldt, geldt óók voor Beçanson. Diegenen onder onze lezers, die toevallig de televisie-reportage over de gebeurtenissen in de LIP-fabrieken gezien hebben, zullen weten wat wij menen: alle opmerkingen en suggesties van tv-verslaggevers, dat de LIP-arbeiders toch bezig waren met een experiment, dat men met een soort van "revolutie" zou kunnen vergelijken, werden door de betrokkenen met grote stelligheid en herhaaldelijk van de hand gewezen.

"Wij zijn er helemaal niet op uit geweest om 'revolutie' te maken", zo verklaarden zij. En zij legden vervolgens uit, dat het weer op gang brengen der produktie geenszins geschied was om met een nieuwe maatschappijvorm te experimenteren, maar alleen en uitsluitend om door de verkoop der in eigen beheer gefabriceerde horloges de financiële problemen van de actie op te lossen.

Waarmee men hier in Beçanson te maken heeft, dat is niet de klassenstrijd, zoals hij er volgens de politieke idealisten uit behoort te zien, maar dat is de klassenstrijd, zoals hij zich werkelijk voltrekt. Die werkelijkheid - daarin ligt zijn betekenis - is precies het omgekeerde van wat de idealisten menen: niet door een hoog ontwikkeld revolutionair bewustzijn is de actie ontstaan en niet dáárdoor heeft zij hoog-ontwikkelde en radicale vormen aangenomen. Geen politieke idealen vormen er de achtergrond van, maar de simpele noden van het proletarische bestaan en de bedreiging daarvan door een opdoemende mogelijkheid ener bedrijfssluiting. Aan de directe bedreiging van hun bestaan is het élan en de volharding der LIP-arbeiders ontsproten. De omstandigheden van hun dagelijks leven hebben hun tot de actie genoopt. Waarmee men te maken heeft is: proletarische klasseworsteling in duidelijk onderscheid van de strijd voor een maatschappelijk ideaal. En wie het onderscheid tussen deze twee dingen mogelijk niet scherp genoeg in

het oog springt, die bevelen wij van harte het "Behartigenswaardige woord voor politieke idealisten" aan, dat wij elders in dit nummer hebben afgedrukt en dat wij niet zonder reden een plaats hebben gegeven tussen onze kritiek op Cohn-Bendit en deze beschouwing over de actie in Beçanson. Overigens: de vele, meestal jeugdige politieke idealisten, die uit diverse landen naar die oostfranse stad getrokken zijn (en die dus niet in staat zijn om de bedoelde regels te lezen) zullen ter plaatse het verschil tussen hún idealen en de proletarische praktijk al wel ervaren hebben. Het is ons uit directe bron bekend, dat de LIP-arbeiders, toen dat soort brave en iedere arbeiderswereld vreemde lieden kwam opdagen, krachtig de boot hebben afgehouden. De teleurgestelde jongelui zullen dat ongetwijfeld als een gebrek aan politiek inzicht opvatten. Wij zien er een bewijs in van een gezond proletarisch instinct.

Alle rap van tong zijnde advocaten ener onontbeerlijk geachte politieke voorhoede zijn in Beçanson van een koude kermis thuis gekomen. Niettemin hebben de LIP-arbeiders, zuiver afgaande op datgene wat de strijd zelf als onontkoombare eis op de voorgrond plaatste, voor de kapitalistische maatschappij als zodanig de zaken heet gebakken. En dat nu juist karakteriseert de klassenstrijd, die niet om de hervorming van de samenleving gevoerd wordt, maar het spook van een omverwerping der bestaande economische orde niettemin dreigend oproept.

Het is zo, dat wij er tegenover de politieke idealisten de grootst mogelijke nadruk op leggen, dat de arbeiders van LIP er niet op uit waren om "revolutie" te maken. Daarmee echter is het in het geheel niet in strijd, dat wij het eens zijn met de bewering van het conservatieve Franse blad "L'Aurore", dat hetgeen er in Beçanson gebeurd is, met een revolutie valt te vergelijken. Het een sluit het ander allesbehalve uit en een ander voorbeeld daarvan hebben wij zo'n achttien jaar geleden al heel dicht bij huis beleefd. In 1955 namelijk ging het Amsterdamse gemeentepersoneel in "wilde" staking om een verbetering van lonen en arbeidsvoorwaarden af te dwingen. De actie had een aantal ontslagen tot gevolg. Toen de ontslagenen in beroep gingen bij het scheidsgerecht van de gemeente Amsterdam werd hun door mr. Ensing, de pleitbezorger van hun tegenpartij, toegevoegd, dat een "wilde staking van een karakter als waarbij zij betrokken waren, in feite al zoiets was als een revolutie". Mr. Ensing had evenveel gelijk als L'Aurore, maar de Amsterdamse gemeentewerklieden hoorden het - uiteraard, zeggen wij - met evenveel verwondering als de LIP-arbeiders van de zienswijze van de genoemde krant zullen hebben kennis genomen.

De conclusie: de simpele strijd van de arbeiders voor hun bestaan, dat is het, wat als gevolg van zijn structuur en zijn wezenlijke natuur, het kapitalisme dodelijk bedreigd; niet de acties der idealisten van diverse pluimage. Vanwege die dodelijke bedreiging dan ook heeft de regering de arbeiders door de gewapende macht uit het LIP-bedrijf laten verjagen. Wij komen op de achtergronden van dat gewapend ingrijpen, evenals trouwens op de hele actie en al haar (schijnbare) tegenstrijdigheden, in het volgend nummer nader terug.

=====
"Was de sociaal-democratie ooit socialistisch?", "Over bolsjewisme en fascisme", "Beschouwingen over geld en goud". Wie neemt van deze drie brochures eens wat exemplaren af om ze te verkopen? Het is belangrijk!
=====

M A A R H O E D A N ?

(Enige gedachten over een socialistische samenleving)

"Ontelbaar zijn de boeken en geschriften, die het socialisme tot onderwerp hebben. Doch in slechts weinigen wordt duidelijk gemaakt wat men onder socialisme heeft te verstaan. Hoe een socialistische samenleving zal zijn georganiseerd zoekt men tevergeefs in de literatuur over het socialisme. Natuurlijk zijn er de boeken en geschriften van Marx. Ook is er het boek "Grondbeginselen van de Communistische Productie en Distributie", dat in het begin der dertiger jaren werd gepubliceerd door de Groep van Internationale Communisten (G.I.C.). Zowel aan de gedachten van Marx over een socialistische samenleving als aan die van de G.I.C. over dat onderwerp hechten wij grote waarde. Het nadeel is echter, dat men bij Marx zijn opvattingen daarover uit verschillende boeken en geschriften moet halen en dat de "Grondbeginselen van de Communistische Productie en Distributie" een zekere mate van kennis omtrent deze materie vereist.

Wij meenden daarom, dat het nuttig kon zijn om onze gedachten over een socialistische samenleving in enkele duidelijke, korte hoofdstukken uiteen te zetten. Dat elk onderdeel van onze uiteenzettingen uitgebreider en dieper had kunnen worden behandeld, daarvan zijn wij wel overtuigd. Doch dat was onze opzet niet. Dit geschriftje heeft alleen de bedoeling de lezer kennis te laten maken met de meest elementaire begrippen omtrent een socialistische samenleving.

Een heilsboodschap moet de lezer niet van ons verwachten. Een zakelijke, nuchtere uiteenzetting menen wij te hebben gegeven."

- o -

Het bovenstaande is het voorwoord van een nieuwe brochure, die zojuist is gereed gekomen. Deze brochure: "Maar hoe dan? Enige gedachten over een socialistische samenleving" bevat de volgende hoofdstukjes:

Wat is socialisme?

Het kapitalistisch produktieproces.

Het gemiddelde maatschappelijk arbeidsuur als rekeneenheid.

De organisatie van de arbeid.

De organisatie van de gemeenschap.

De verdediging van de gemeenschap.

Nabeschouwing.

De brochure kost 2 gulden franco per post. Wij nemen aan, dat zeker al onze lezers deze brochure zullen bestellen. Doch het zou ons verheugen, als met deze brochure nu eens intensief werd gewerkt. Bij afname van meerdere exemplaren is de prijs f 1,50, exclusief portokosten. De oplage is beperkt. We hopen echter, dat we gauw een nieuwe oplage zullen moeten verzorgen.

De uitgevers van "Daad en Gedachte"